

تاثیر مشارکت خانوادگی بر مدیریت درآمدها از طریق مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت
هادی سعیدی، فائزه سبحانی، تهمینه رسایی پور

گروه حسابداری، واحد شیروان، دانشگاه آزاد اسلامی، شیروان، ایران

saeedi۲۶۰@gmail.com

کارشناسی ارشد حسابداری، واحد شیروان، دانشگاه آزاد اسلامی، شیروان، ایران

sobhanifaezeh۵@gmail.com

کارشناسی ارشد حسابداری، واحد شیروان، دانشگاه آزاد اسلامی، شیروان، ایران

tahminerasayi@gmail.com

The impact of family involvement on earnings management through corporate social responsibility.

Hadi Saeedi ,Faezeh Sobhani,Tahmineh,Rrasayipoor

Department of Accounting, Shirvan Branch, Islamic Azad University, Shirvan, Iran

saeedi۲۶۰@gmail.com

Master of Accounting, Shirvan Branch, Islamic Azad University, Shirvan, Iran

sobhanifaezeh۵@gmail.com

Master of Accounting, Shirvan Branch, Islamic Azad University, Shirvan, Iran

tahminerasayi@gmail.com

Abstract

This study investigated the effect of family participation on income management through social responsibility in a study sample of Tehran Stock Exchange companies. The current study is applied in terms of purpose, quantitative data type, inductive implementation logic, and in terms of descriptive-correlation implementation method, the relationships between variables have been tested using correlation and multiple regression models with a dynamic panel approach. First, the data was classified in Excel software and then R statistical software was used for analysis. In order to check the hypotheses, a statistical sample of the companies admitted to the Tehran Stock Exchange was considered by the method of systematic elimination during the years ۲۰۱۸-۲۰۱۹. Based on statistical analysis and estimation of regressions, the results showed that income based on accruals has a significant effect on the level of expected error. Family participation has no significant effect on real income management. Social responsibility does not moderate the relationship between family participation and real income management.

Keywords: Family Involvement, Earnings Management, Corporate Social Responsibility, accrual items

این تحقیق به بررسی تاثیر مشارکت خانوادگی بر مدیریت درآمدها از طریق مسئولیت پذیری اجتماعی در نمونه ای مورد مطالعه از شرکت های بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، نوع داده کمی، منطق اجرا استقرایی و از نظر نحوه اجرا توصیفی-همبستگی می باشد که روابط بین متغیرها با استفاده از مدل های همبستگی و رگرسیون چندگانه با رویکرد پانل پویا آزمون شده است. ابتدا داده ها در نرم افزار اکسل طبقه بندی و سپس، جهت تجزیه و تحلیل از نرم افزار آماری R بهره گرفته شد. به منظور بررسی فرضیه ها، نمونه آماری از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به روش حذف سیستماتیک طی سال های ۱۳۹۴-۱۴۰۰ در نظر گرفته شد. بر اساس تحلیل آماری و تخمین رگرسیون ها نتایج حاصل، در سطح خطای مورد انتظار نشان داد درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی تاثیر معنی داری دارد. مشارکت خانوادگی بر مدیریت درآمد واقعی تاثیر معنی داری ندارد. مسئولیت پذیری اجتماعی رابطه بین مشارکت خانوادگی و مدیریت درآمد واقعی را تعدیل نمی کند.

واژه های کلیدی : مشارکت خانوادگی، مدیریت درآمدها، مسئولیت پذیری اجتماعی، اقلام تعهدی

۱. مقدمه

کسب و کار و تصمیم‌گیری تأثیر می‌گذارد و توجه تحقیقات زیادی را به خود جلب کرده است [۲۱]. مطالعات دیگر، عوامل مؤثر بر فعالیت‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها را بررسی کرده‌اند. علاوه بر این، بحران مالی ۲۰۰۸ بار دیگر شیوه‌های مدیریت درآمد را در کانون توجه قرار داد. این امر به ویژه پس از تصویب قانون ساربنز-اکسلی ۲ که توانایی شرکت‌های رسمی عمومی را برای مشارکت در مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی ۳ را محدود می‌کند، مورد توجه قرار گرفته است [۳۲].

کیم و همکاران [۲۱] نشان می‌دهند که مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت هم با کاهش فعالیت‌های مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی و رفتارهای مدیریت واقعی سود ۴ همراه است. آنها این ارتباط را به یک نظریه اخلاقی شرکت نسبت می‌دهند که بیان می‌کند "گرچه شرکت‌های اخلاقی مدار نسبت به کلیه سهامداران به گونه‌ای اخلاقی رفتار می‌کند، ولیکن شرکت‌هایی که اصول اخلاقی را رعایت نمی‌کنند، نسبت به سهامدارانی با حقوق صاحبان سهم متفاوت، به گونه‌ای متفاوت عمل خواهند کرد. وانگ [۳۰] نشان می‌دهند که مالکیت خانوادگی، مدیریت درآمد را کاهش می‌دهد. علاوه بر این، دایر ویتن [۱۲] شواهد اولیه‌ای را ارائه می‌دهند که نشان می‌دهد شرکت‌های خانوادگی، نگرانی‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی کمتری نسبت به هم‌تایان غیر خانوادگی خود دارند؛ اگرچه ابتکارات مسئولانه اجتماعی آن‌ها به طور چشمگیری متفاوت نیست. با این حال، هیچ‌یک از این مطالعات بررسی نمی‌کنند که چگونه مشارکت خانواده و مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر مدیریت درآمد تأثیر می‌گذارد، و این امر نشان می‌دهد که چرا شرکت‌هایی که اخلاق مداری را انتخاب می‌کنند ممکن است پیامدهای مهمی داشته باشند. این پژوهش با پر کردن این شکاف به توسعه ادبیات در این حوزه کمک خواهد نمود و بر اساس یافته‌های پیشین می‌توان ادعا نمود که مالکیت خانواده عامل اصلی ارتباط بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد است. به عبارت دیگر، بر اساس مالکیت خانواده،

همانطور که از تجزیه و تحلیل مطالعه دنیز و سوئارز [۱۱] می‌توان استنباط نمود سرمایه‌گذاری در مسئولیت‌پذیری اجتماعی ممکن است هزینه‌ها را کاهش داده و بازده حسابداری را در کوتاه مدت کاهش دهد، اما همچنین می‌تواند ارزش بازار را در بلند مدت افزایش دهد. دنیز و سوئارز [۱۱] در مورد خانواده‌های اسپانیایی تحقیق کرده‌اند تا جهت‌گیری‌های مختلف به سوی مسئولیت‌پذیری اجتماعی را که منجر به تفاوت در سرمایه‌گذاری مسئولیت‌پذیری اجتماعی می‌شود بررسی کنند. دایر و ویتن [۱۲] این دوگانگی را تأیید می‌کنند و نشان می‌دهد که خانواده‌ها به دلیل نگرانی‌های ثروت اجتماعی عاطفی ممکن است مسئولیت اجتماعی بیشتری داشته باشند [۱۶]. در مقابل، شرکت‌های خانوادگی ممکن است نسبت به شرکت‌های غیر خانوادگی به دلیل نفس‌گرایی، کمتر مسئولیت اجتماعی داشته باشند، که می‌تواند منجر به رفتار خودمنفعتی شود [۲۷]. این مطالعات شواهد مقدماتی را ارائه می‌دهند که نشان می‌دهد خانواده‌ها به دلیل "نگرانی خانواده در مورد تصویر و شهرت و تمایل به محافظت از دارایی‌های خانواده"، مسئولیت اجتماعی بیشتری از خود نشان می‌دهند؛ که با تئوری ثروت اجتماعی عاطفی ارائه شده از سوی محققان مطابقت دارد [۱۲]. با توجه به اولویت اعطا شده به حفظ ثروت اجتماعی عاطفی، انتظار بر این است که شرکت‌های خانوادگی مسئولیت اجتماعی بیشتری داشته باشند [۱۷]. در این راستا، مسئولیت‌پذیری اجتماعی در ابعاد مختلف ثروت اجتماعی عاطفی مانند میراث خانوادگی و شهرت و همچنین حفظ سرمایه اجتماعی و وضعیت اجتماعی یک خانواده کمک‌شایانی می‌کند [۳۳]. از آنجایی که مدیریت درآمد واقعی شناسایی نشده به گونه‌ای غیرمستقیم و مستقیماً بر ثروت اجتماعی عاطفی تأثیر نمی‌گذارد، مدیریت درآمد واقعی باید برای خانواده و افراد غیر خانواده نیز مضر باشد، و بنابراین ممکن است هیچ تفاوتی بین میزان حضور افراد خانواده و غیر خانواده در مدیریت درآمد واقعی وجود نداشته باشد. چگونگی مشارکت خانواده در مالکیت، مدیریت و حاکمیت یک شرکت، بر نتایج

^۲ Accrual-based Earnings Management (AEM)

^۳ Real Earnings Management (REM)

^۱ Corporate Social Responsibility (CSR)

^۴ Sarbanes-Oxley Act (SOX)

شده است مورد پذیرش گسترده دانشمندان فعال در این حوزه قرار گرفته است. چئو و همکاران [۷] مشاغل خانوادگی را با استفاده از یک رویکرد رفتاری که شامل هر یک از جنبه های مالکیت خانواده، مشارکت اعضای خانواده در مدیریت و حاکمیت و قصد جانشینی خانواده است تعریف کرده اند. به عبارت دیگر، انتظار می رود شرکت های خانواده همچنان مشارکت خانواده را برای نسل های بعدی بعنوان میراث خانوادگی حفظ کنند [۸].

بنابراین، علاوه بر ثروت مالی، خانواده‌ها در هنگام تصمیم گیری در مورد تجارت، مزایای غیر مالی مانند ثروت اجتماعی عاطفی را در نظر می گیرند. در این راستا، ثروت اجتماعی عاطفی نمایانگر ابزاری است که از پیامدهای غیرمالی مالکیت و درگیری با یک تجارت به دست می آید. هنگام تصمیم گیری های مدیریتی، خانواده‌ها اغلب نشان می دهند که حفظ ثروت اجتماعی عاطفی مهمتر از دنبال کردن بازده مالی است [۱۶].

مسئولیت پذیری اجتماعی یک ارتباط مثبت با عملکرد مالی را نشان داده است [۶،۳۱]. این شواهد کمک می کند تا نگرانی‌ها در مورد ثبات بین سرمایه گذاری در مسئولیت پذیری اجتماعی و به حداکثر رساندن سود سهام دارنده برطرف شود. همانطور که از تجزیه و تحلیل هزینه مطالعات دنیز و سوئارتز [۱۱] استفاده شده است، سرمایه گذاری در مسئولیت پذیری اجتماعی ممکن است هزینه‌ها را کاهش داده و بازده حسابداری را در کوتاه مدت کاهش دهد، اما همچنین می تواند ارزش بازار را در بلند مدت افزایش دهد.

رابطه بین مشارکت خانواده و مسئولیت پذیری اجتماعی تا همین اواخر مورد بررسی قرار نگرفته بود [۱۲]. دنیز و سوئارتز [۱۱] در مورد خانواده های اسپانیایی تحقیق کرده اند تا جهت گیری های مختلف به سوی مسئولیت پذیری اجتماعی را که منجر به تفاوت در سرمایه گذاری مسئولیت پذیری اجتماعی می شود بررسی کنند. دیار و ویتن [۱۲] این دوگانگی را تأیید می کند، و نشان می دهد که خانواده‌ها به دلیل نگرانی های ثروت اجتماعی عاطفی ممکن است مسئولیت اجتماعی بیشتری داشته باشند [۱۶]. در مقابل، شرکت های خانوادگی ممکن است نسبت به خانواده های غیر خانوادگی به دلیل نفس گرایی، کمتر مسئولیت اجتماعی داشته باشند، که می تواند منجر به رفتار خود منفعتی شود [۲۷]. این مطالعات شواهد مقدماتی را ارائه می دهند که نشان می دهد خانواده‌ها به دلیل "نگرانی خانواده در مورد تصویر و شهرت و تمایل به محافظت

رابطه مستند شده بین مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد از بین می رود، و این امر نشان می دهد که شرکت های خانوادگی دقیقاً همان شرکت های اخلاق مداری هستند که توسط کیم و همکاران [۲۱] شناسایی شده اند.

نتایج تجربی لیو و همکاران [۲۲] نشان می دهد که مشارکت خانواده، عملکرد کلی مسئولیت پذیری اجتماعی را بهبود می بخشد. مشارکت خانواده به مهار تعامل در مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی کمک می کند، اگرچه به طور قابل توجهی بر رفتار مدیریت واقعی سود تأثیر نمی گذارد. بر اساس نتایج پژوهش لیو و همکاران [۲۲]، پس از در نظر گرفتن ارتباط بین مشارکت خانواده و عملکرد مسئولیت پذیری اجتماعی، هیچ ارتباط معنی داری بین عملکرد مسئولیت پذیری اجتماعی و مشارکت در مدیریت درآمد مشاهده نشد. این مشاهدات حاکی از آن است که، نگرانی برای ثروت اجتماعی - عاطفی شرکت باعث می شود که شرکت های خانواده محور، مسئولیت اجتماعی بیشتری داشته باشند و کمتر در مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی مشارکت کنند؛ اگرچه مشارکت خانواده به طور معناداری بر تعامل در مدیریت واقعی سود تأثیر نمی گذارد. به عبارت دیگر، شواهدی ارائه شد که ثروت اجتماعی - عاطفی شرکت، همانطور که به مشارکت خانواده در یک خانواده مربوط می شود، یکی از اصلی ترین عوامل مؤثر در رفتار اخلاقی محور شرکت‌ها است. با استفاده از نمونه ای از شرکت های S&P ۵۰۰، این محققین دریافتند که خانواده‌ها تمایل به عملکرد مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت بالاتری دارند، که می تواند به آنها در حفظ مشروعیت و حفظ ثروت اجتماعی - عاطفی کمک شایانی کند. هدف از این پژوهش بررسی تأثیر مشارکت خانواده بر ارتباط بین مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت و مدیریت درآمد است. با این پیش گفتار این پژوهش درصدد پاسخگویی به این سوال اساسی است که چگونه مشارکت خانوادگی بر فعالیت‌های مدیریت درآمد یک شرکت چه مستقیم و چه از طریق فعالیت مسئولیت پذیری اجتماعی تأثیر می گذارد؟

رابطه بین مشارکت خانوادگی و مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی

اگرچه روش های بسیاری برای تعریف مشاغل خانوادگی وجود دارد، اما این پیشنهاد که توسط چئو و همکاران [۷] ارائه

از دارایی های خانواده"، مسئولیت اجتماعی بیشتری از خود نشان می دهند؛ که با تئوری ثروت اجتماعی عاطفی ارائه شده از سوی محققان مطابقت دارد [۱۲]. با توجه به اولویت اعطا شده به حفظ ثروت اجتماعی عاطفی، ما انتظار داریم که شرکت های خانوادگی مسئولیت اجتماعی بیشتری داشته باشند [۱۷]. در این راستا، مسئولیت پذیری اجتماعی در ابعاد مختلف ثروت اجتماعی عاطفی مانند میراث خانوادگی و شهرت و همچنین حفظ سرمایه اجتماعی و وضعیت اجتماعی یک خانواده کمک شایانی می کند [۳۳]. از این رو، فرضیه ۱ را پیشنهاد می کنیم:

۲. توسعه فرضیات پژوهش

فرضیه ۱. مشارکت خانوادگی بر مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی تاثیر معنی داری دارد.

رابطه بین مشارکت خانوادگی و مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام واقعی تحقیقات قبلی به طور گسترده ای به موضوعات بین مالکان و مدیران [۱۹] و موضوعات بین اکثریت و اقلیت سهامداران پرداخته اند [۲۵]. بسیاری از مطالعات موضوعات مربوط به مدیریت درآمد را بررسی کرده اند (لین و شن). برای شرکت های خانوادگی، اختلاف بین مالکان خانوادگی و سهامداران اقلیت در چارچوب مقوله اکثریت-اقلیت سهامداران بررسی شده است [۳۰]. با توجه به ثروت اجتماعی عاطفی و ملاحظات شهرتی، صاحبان خانوادگی انگیزه دارند تا اطلاعات حسابداری مالی را با حسن نیت گزارش دهند و از این طریق، منافع خود را با سهامداران اقلیت تغییر دهند. این اثر به اصطلاح هم تراز می نامیده می شود [۳۰].

پس از معرفی مدل های جونز و [۲۸،۲۰]، مدیریت درآمد به عنوان یک ویژگی مهم در کیفیت گزارشگری مالی شناخته شده است (لین و شن، ۲۰۱۵). مطالعات مربوطه، دو نوع اصلی مدیریت درآمد را در نظر می گیرند: مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت درآمد واقعی. در این راستا، مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی فقط روش های حسابداری را برای معاملات معین تغییر می دهد و فقط بر زمان شناسایی سود تأثیر می گذارد. در طولانی مدت، مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی هیچ تاثیری در کل درآمد ندارد و بنابراین باید به طور

عمده بر ارزش غیر مستقیم از طریق هزینه سرمایه یا ریسک تأثیر بگذارد. در مقابل، مدیریت درآمد واقعی معاملات واقعی را تغییر می دهد، که در طولانی مدت، یکسری پیامدهای غیراخلاقی تجاری به همراه دارد. کوهن و همکاران [۱۰]، مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت درآمد واقعی را در دوره های قبل و بعد از قانون ساکس مقایسه کرده اند. آنها دریافتند که از زمان تصویب قانون ساکس، شرکت کمتر در مدیریت درآمد واقعی و مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی مشارکت کرده اند. نظارت دقیق بر رویه های حسابداری اعمال شده توسط قانون ساکس باعث می شود تا شرکت هایی که مایل به مشارکت در مدیریت درآمد هستند، از تکنیک های مدیریت درآمد واقعی پرهیزند اما با قابلیت شناسایی کمتر استفاده کنند [۳۲]. از آنجایی که مدیریت درآمد واقعی شناسایی نشده به گونه ای غیرمستقیم و مستقیماً بر ثروت اجتماعی عاطفی تأثیر نمی گذارد، مدیریت درآمد واقعی باید برای خانواده و افراد غیر خانواده نیز مضر باشد، و بنابراین ممکن است هیچ تفاوتی بین میزان حضور افراد خانواده و غیر خانواده در مدیریت درآمد واقعی وجود نداشته باشد. با استفاده از نمونه دوره قبل از قانون ساکس، وانگ [۳۰] اسنادی مبنی بر اینکه شرکت های خانوادگی کمتر احتمال دارد در مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی شرکت کنند ارائه می دهند. این نتیجه با تئوری هم تراز برای مشارکت خانواده سازگار است. همراه با شواهدی مبنی بر اینکه از زمان تصویب قانون ساکس، شرکت ها به مدیریت درآمد واقعی روی آورده اند، اینکه چگونه مشارکت خانواده بر مدیریت درآمد در دوره پس از قانون ساکس تأثیر می گذارد به یک سوال مهم مبدل شده است. همانطور که ثروت اجتماعی عاطفی توسط مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت درآمد واقعی به گونه ای متفاوت تحت تأثیر قرار می گیرد، لذا فرضیه های جداگانه زیر را ارائه می دهیم:

فرضیه ۲. مشارکت خانوادگی بر مدیریت درآمد واقعی تاثیر معنی داری دارد.

نقش مسئولیت پذیری اجتماعی در رابطه بین مشارکت خانوادگی و مدیریت درآمد

مطالعات نسبتاً کمی ارتباط تجربی بین عملکرد مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد را آزمایش کرده اند [۲۴]. استدلال اخلاق محوری نشان می دهد که مدیران شرکت هایی با مسئولیت اجتماعی این انگیزه را دارند تا تصمیم گیری های عملیاتی را اتخاذ کنند و بنابراین مدیریت درآمد را محدود سازند. این استدلال، سازگار با نظریه های اخلاقی، سیاسی و یکپارچه سازی مسئولیت پذیری اجتماعی است [۱۵]. با این حال، این استدلال نشان می دهد که مدیران بطور فرصت طلبانه از فعالیتهای مسئولیت پذیری اجتماعی برای پوشش دادن اطلاعات منفی شرکت ها استفاده می کنند. در این حالت، مدیران شرکت هایی با مسئولیت های اجتماعی، به احتمال زیاد به مدیریت سود روی می آورند، که مطابق با تئوری های ابزار محوری است [۲۳]. به هر حال، شواهد موجود متناقض هستند. چیه و همکاران [۷] نشان می دهند که شرکت هایی با مسئولیت اجتماعی، بیشتر احتمال دارد که به مدیریت درآمد مبتنی بر ارقام تعهدی روی آورند، که از استدلال فرصت طلبانه پشتیبانی می کند. به طور مشابه، پیرو و همکاران (۲۰۰۸) و مارتینکس و همکاران [۲۴] سندی را نشان می دهند شرکت هایی که به گونه ای استراتژیک از فعالیت های مسئولیت پذیری اجتماعی استفاده می کنند، در واقع در برابر برداشت های منفی از مدیریت سود محافظت می کنند. با این حال، هانگ و اندرسون و کیم و همکاران [۱۸، ۱۴] نتیجه گرفتند که شرکت هایی با مسئولیت های اجتماعی کمتر به مدیریت درآمد روی می آورند، که این امر از استدلال اخلاقی پشتیبانی می کند.

مطالعه ما بر تأثیر مشارکت خانواده بر مدیریت درآمد چه مستقیم و چه از طریق مسئولیت پذیری اجتماعی تمرکز دارد. اگرچه مشارکت خانواده یک عامل برونزا است، فعالیت های مسئولیت پذیری اجتماعی درون زا هستند. ما انتظار داریم که فعالیت مسئولیت پذیری اجتماعی تا حدی بواسطه مشارکت خانوادگی تحت تاثیر قرار گیرد. با توجه به این مسئله درون زایی، ما استدلال می کنیم که اگرچه مشارکت خانوادگی در یک تجارت بر مدیریت درآمد تأثیر می گذارد، ولیکن فعالیت

های مسئولیت پذیری اجتماعی ممکن است تأثیری داشته باشد یا نداشته باشد. مطالعات نشان می دهند که ارتباط بین فعالیت های مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد یک سؤال بی پاسخ است (محققان، ۲۰۰۸). با این حال، ثروت اجتماعی عاطفی می تواند به عنوان اصلی ترین عامل افزایش فعالیت مسئولیت پذیری اجتماعی و کاهش مدیریت درآمد مبتنی بر ارقام تعهدی در نظر گرفته شود. به عبارت دیگر، چنانچه ثروت اجتماعی عاطفی عامل اصلی تأثیرگذار بر رابطه بین مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد مبتنی بر ارقام تعهدی باشد، پس برای کنترل مشارکت خانواده باید رابطه بین عملکرد مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد مبتنی بر ارقام تعهدی را از بین ببرد. به طور مشابه، اگر مدیریت درآمد واقعی وسیله ای برای استخراج مزایای کنترل خصوصی برای شرکت های خانوادگی باشد، آنگاه در نظر گرفتن مشارکت خانوادگی نیز باید رابطه بین عملکرد مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد واقعی را از بین ببرد. بنابراین، فرضیه های زیر را ارائه می شود:

فرضیه ۳. مسئولیت پذیری اجتماعی رابطه بین مشارکت خانوادگی و مدیریت درآمد مبتنی بر ارقام تعهدی را تعدیل می کند.

فرضیه ۴. مسئولیت پذیری اجتماعی رابطه بین مشارکت خانوادگی و مدیریت درآمد واقعی را تعدیل می کند.

۳. مرور ادبیات پژوهش

پاترا و همکاران [۲۶] به بررسی موضوعی با عنوان توانایی مدیریت و مدیریت سود واقعی در شرکت های خانوادگی پرداختند. نمونه شامل ۸۶۴ شرکت در بورس اندونزی است. شرکتهای خانوادگی امکان مشارکت مدیران با توانایی بالاتر در مدیریت سود واقعی را کاهش می دهند. در مقایسه با شرکتهای غیر خانوادگی، مدیران با توانایی بالاتر در شرکتهای خانوادگی به احتمال زیاد برای بهبود درآمدهای آینده درگیر مدیریت سود واقعی می شوند. انتظار می رود این تحقیق به شرکت های خانوادگی کمک کند تا انتخاب مدیران را بر اساس توانایی مدیریتی تنظیم کنند. همچنین انتظار می رود که این تحقیق به سرمایه گذاران و اعتباردهندگان کمک کند تا وجوه خود را در شرکتهای خانوادگی با مدیران با توانایی بالاتر قرار دهند که تحریف اطلاعات درآمد را کاهش می دهد.

مطالعه موردی در عربستان سعودی پرداختند. این مقاله مدیریت سود تعهدی و مدیریت سود واقعی در کسب و کارهای خانوادگی در عربستان سعودی را مورد بررسی قرار می دهد. ادبیات فعلی نشان می دهد که حقوق اقلیت توسط سهامداران کنترل کننده در محیط تجاری ضعیف برای محافظت از سرمایه گذاران مصادره می شود. بر اساس این استدلال، با توجه به پیامدهای مختلف مدیریت سود تعهدی و مدیریت سود واقعی بر مشاغل خانوادگی، نتایج نشان می دهد که مشاغل خانوادگی در عربستان سعودی در طول دوره ۲۰۱۴-۲۰۱۸ در هر دو نوع مدیریت درآمد مشارکت داشته اند، با تأثیر مثبت و معنادار بر هر دو مدیریت سود تعهدی و مدیریت سود واقعی این شواهد فرضیه تحکیم را تایید می کند که کسب و کارهای خانوادگی به دلیل دستکاری در اقلام تعهدی و فعالیتهای واقعی دارای کیفیت درآمد پایین تری است. بنابراین نتایج نشان می دهد که درآمدهای اعلام شده در صورتهای مالی مشاغل خانوادگی عربستان از اعتبار کمتری برخوردار است. این یافته ها، مبنی بر اینکه شرکت های تحت کنترل خانواده قادر به دستکاری درآمدها هستند، باید توسط قانون گذاران و سیاست گذاران مورد توجه قرار گیرد.

انگ و همکاران [۱۳] به پژوهشی تحت عنوان بحران مالی و مدیریت درآمد واقعی در شرکت های خانوادگی: مقایسه بین چین و ایالات متحده پرداختند. این مقاله مدیریت درآمد واقعی را بین شرکتهای خانوادگی چینی و شرکتهای خانوادگی ایالات متحده پس از بحران مالی ۲۰۰۸ مقایسه می کند. برای نمونه ایالات متحده، مدیریت درآمد واقعی بیشتری در شرکتهای خانوادگی نسبت به شرکتهای غیر خانوادگی و در دوره بحران پس از مالی وجود دارد. نسبت به دوره بحران قبل از مالی برای نمونه چینی، مدیریت درآمد واقعی در شرکتهای خانوادگی بیشتر از شرکتهای غیر خانوادگی است، اما مدیریت درآمد واقعی در شرکتهای خانوادگی چینی نسبت به شرکتهای غیر خانوادگی در دوره بحران پس از مالی کمتر از دوره قبل از بحران مالی است. این یافته ها نشان می دهد که فعالیت های مدیریت درآمد واقعی بین شرکت های خانوادگی ایالات متحده و چین در دوره های بحرانی و غیر بحرانی متفاوت است.

سکولتنز و کانگ [۲۹] به پژوهشی با عنوان مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت سود پرداختند. اقتصادهای آسیا را مورد بررسی قرار داده اند. نتایج پژوهش نشان داد که شرکتهایی با نسبت مسئولیت اجتماعی خوب بطور چشمگیری علاقمند

بانسال و همکاران [۵] به تحقیقی با عنوان استقلال مدیران و مدیریت سود واقعی در تجارت های خانوادگی پرداختند. هدف از این مطالعه بررسی نقش تعدیل کننده مشاغل خانوادگی در ارتباط بین استقلال هیئت مدیره و شیوه های مدیریت درآمد شرکتهای خانوادگی هندی است. این مطالعه از مدل های رگرسیون داده های تابلویی برای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده می کند. بر اساس نمونه ای از ۲۶،۹۶۲ سال شرکت در بورس اوراق بهادار بمبئی، که طی ۱۳ سال از سال منتهی به مارس ۲۰۰۷ تا مارس ۲۰۱۹ متغیر است، نتایج نشان می دهد که شرکت های خانوادگی هندی کمتر در مدیریت سود مشارکت دارند. استقلال هیئت مدیره در کنترل شیوه های مدیریت سود شرکت ها موثر نیست و این رابطه در بین شرکت های خانوادگی بیشتر مشهود است. استقلال هیئت مدیره نقش ضعیف تری در مهار شیوه های مدیریت سود شرکت های خانوادگی دارد. به طور کلی، نتایج نشان می دهد که مشارکت خانوادگی به طور قابل توجهی بر ارتباط بین شرکت های خانوادگی و مدیریت سود تأثیر می گذارد و رابطه بین استقلال هیئت مدیره و مدیریت سود را تعدیل می کند.

قالب و همکاران [۱۴] به پژوهشی با عنوان تمرکز مالکیت خانوادگی و مدیریت درآمد واقعی: شواهد تجربی از بازارهای نوظهور پرداختند. این مقاله به بررسی تأثیر تمرکز مالکیت خانوادگی بر مدیریت درآمد واقعی در شرکت های تولیدی فهرست شده در بورس مالزی (قبلاً به عنوان بورس کوالالامپور معروف بود) می پردازد. داده ها از ۱۰۵۶ مشاهدات سال شرکت برای دوره چهار ساله از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۶ جمع آوری شده است. نتایج نشان می دهد که تمرکز مالکیت خانوادگی با مدیریت درآمد واقعی ارتباط منفی و معناداری دارد. این شواهد فرضیه همسویی را پشتیبانی می کند که تمرکز مالکیت خانوادگی مدیریت سود مدیریتی را با جلوگیری از دستکاری فعالیت های واقعی کاهش می دهد. با این حال، یافته های مطالعه فعلی برخلاف این ادعا است که شرکت های تحت کنترل خانواده دارای کیفیت درآمد پایین تری هستند. سیاست گذاران ممکن است نتایج مطالعه فعلی را در نظر بگیرند که نشان می دهد شرکت های تحت کنترل خانواده دارای انگیزه برای نظارت بر مشاغل خود و اجتناب از فعالیت های دستکاری درآمد هستند.

الهبی و همکاران [۳] به پژوهشی با عنوان کسب و کارهای خانوادگی؛ مدیریت سود تعهدی و واقعی را محدود می کند

جامعه و نمونه آماری

جامعه‌ی مورد نظر در این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره‌ی زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ یک دوره‌ی ۷ ساله در نظر گرفته شده است و تعداد اعضای این جامعه ۶۲۹ شرکت می‌باشد. علت انتخاب شرکت‌ها از بازار سرمایه‌ی ایران آن است که امکان دسترسی آسان به داده‌ها و صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس نسبت به سایر شرکت‌های فعال در سطح کشور وجود دارد و هم‌چنین با توجه به نظارت مستمر حساب‌برسان و بازرسان، این اطلاعات قابلیت اتکاء، اعتبار و شفافیت بالایی را در مقایسه با اطلاعات سایر شرکت‌ها دارا است.

روش نمونه‌گیری روش غربالگری می‌باشد و طبق نگاره (۱) به عنوان شرکت‌های عضو نمونه انتخاب شدند. به دلیل گستردگی حجم جامعه‌ی آماری و وجود برخی ناهماهنگی‌ها بین اعضای جامعه، شرکت‌هایی که در دامنه‌ی زمانی سال ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ هستند به عنوان جامعه‌ی در نظر گرفته شده است.

به کاهش مدیریت سود هستند و حمایت سرمایه گذاران با مدیریت سود رابطه منفی دارد و مسئولیت اجتماعی شرکتی، باعث می‌شود شرکت‌های آسیایی مدیریت سود را کم بکار ببرند و این بستگی به سیستم قانونی دارد.

۴. روش شناسی پژوهش

این تحقیق از نظر هدف، تحقیقی کاربردی محسوب می‌شود. با در نظر گرفتن ماهیت و روشی که در این مطالعه استفاده می‌شود، نوعی تحقیق توصیفی-همبستگی به شمار می‌رود. از این رو به طور خلاصه می‌توان بیان نمود تحقیق حاضر، بدین دلیل که به آزمودن کارایی مباحث علمی در زمینه، بررسی تاثیر مشارکت خانوادگی بر مدیریت درآمدها از طریق مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت و توسعه دانش کاربردی در مورد همبستگی رابطه و تاثیر پذیری میان متغیرها، از بعد فرآیند، تحقیقی کمی، از نظر شیوه گردآوری و تحلیل اطلاعات، توصیفی-همبستگی و از بعد منطقی، یک تحقیق استقرایی است.

نگاره ۱. تعداد شرکت‌های جامعه‌ی آماری و اعمال شرایط جهت انتخاب نمونه			
شرح	زیرمجموعه	حذف شده	کل شرکت‌ها
	جامعه آماری		
خدمات پولی و مالی (شرکت‌های واسطه‌گر مالی، سرمایه‌گذاری، بانک‌ها، بیمه‌ها، نهادهای مالی واسط و ...)	بانک‌ها	(۲۱)	۶۲۹
	بیمه‌ها	(۲۶)	
	سرمایه‌گذاری‌ها	(۳۴)	
	واسطه‌گر مالی	(۲۴)	
	نهادهای مالی واسط	(۱۶)	
	جمع	(۱۲۱)	
غیرتولیدی‌ها (خدمات، حمل و نقل، انبوه‌سازی، پیمانکاری و ...)	انبوه‌سازی املاک و مستغلات	(۳۲)	
	حمل و نقل انبارداری و ارتباطات	(۱۵)	
	رایانه (مشاوره و تهیه نرم افزار)	(۱۲)	
	خرده فروشی	(۲)	
	عمده فروشی	(۱)	
	عرضه خدمات برق، گاز، بخار و آب گرم	(۹)	
	فنی و مهندسی	(۶)	
	هتل و رستوران	(۴)	
	مخابرات	(۲)	

	(۴)	چندرشته ای صنعتی	
	(۲)	پیمانکاری صنعتی	
	(۲)	اطلاعات و ارتباطات	
	(۶)	سایر	
(۹۷)	جمع		
	(۱۷۴)	وقفه معاملاتی	عدم دسترسی اطلاعات (وقفه معاملاتی، عدم معامله سهم، لغو پذیرش و عدم دسترسی به شاخصهای مالی...)
	(۲۱)	عدم دسترسی به شاخصهای مالی	
	(۵۶)	عدم معامله سهم در برخی از سال ها	
	(۸)	لغو پذیرش طی دوره	
(۲۵۹)	جمع		
(۹)	(۹)	تغییر سال مالی	تغییر سال مالی یا تغییر فعالیت
<u>۱۴۳</u>	تعداد شرکت های نمونه ای نهایی		منبع : یافته های محقق

۵. آزمون فرضیه ها

مدل های تحقیق برگرفته از لیو و همکاران [۲۲] به صورت مدل رگرسیونی چند متغره ذیل می باشند:

مدل ۱ برای آزمون فرضیه ۱:

$$AEM\ it = \beta_0 + \beta_1\ FamFirm\ it + \beta_2\ Size\ it + \beta_3\ Leverage\ it + \beta_4\ MTB\ it + \beta_5\ ROA\ it + \beta_6\ Growth\ it + \beta_7\ Loss\ it + \beta_8\ Age\ it + \beta_9\ Big\ it + IND + \epsilon\ it$$

در مدل (۱) جهت بررسی فرضیه اول تحقیق بایستی ضریب β_1 در رابطه بین مشارکت خانوادگی و مدیریت درآمد مبتنی بر ارقام تعهدی در سطح خطای پنج درصد معنی دار باشد تا بتوان در خصوص اثبات فرضیه اول ادعا نمود.

مدل ۲ برای آزمون فرضیه ۲:

$$REM\ it = \beta_0 + \beta_1\ FamFirm\ it + \beta_2\ Size\ it + \beta_3\ Leverage\ it + \beta_4\ MTB\ it + \beta_5\ ROA\ it + \beta_6\ Growth\ it + \beta_7\ Loss\ it + \beta_8\ Age\ it + \beta_9\ Big\ it + IND + \epsilon\ it$$

در مدل (۲) جهت بررسی فرضیه دوم تحقیق بایستی ضریب β_1 در رابطه بین مشارکت خانوادگی و مدیریت درآمد واقعی در سطح خطای پنج درصد معنی دار باشد تا بتوان در خصوص اثبات فرضیه دوم ادعا نمود.

مدل ۳ برای آزمون فرضیه ۳:

$$AEM\ it = \beta_0 + \beta_1\ FamFirm\ it + \beta_2\ CSR\ it + \beta_3\ FamFirm * CSR\ it + \beta_4\ Size\ it + \beta_5\ Leverage\ it + \beta_6\ MTB\ it + \beta_7\ ROA\ it + \beta_8\ Growth\ it + \beta_9\ Loss\ it + \beta_{10}\ Age\ it + \beta_{11}\ Big\ it + IND + \epsilon\ it$$

در مدل شماره (۳) جهت بررسی فرضیه سوم تحقیق بایستی ضریب β_3 در رابطه بین مشارکت خانوادگی و مدیریت درآمد مبتنی بر ارقام تعهدی با توجه به نقش تعدیل کنندگی مسئولیت پذیری اجتماعی در سطح خطای پنج درصد معنی دار باشد. تا بتوان در خصوص اثبات فرضیه سوم ادعا نمود.

مدل ۴ برای آزمون فرضیه ۴:

$$REM\ it = \beta_0 + \beta_1\ FamFirm\ it + \beta_2\ CSR\ it + \beta_3\ FamFirm * CSR\ it + \beta_4\ Size\ it + \beta_5\ Leverage\ it + \beta_6\ MTB\ it + \beta_7\ ROA\ it + \beta_8\ Growth\ it + \beta_9\ Loss\ it + \beta_{10}\ Age\ it + \beta_{11}\ Big\ it + IND + \epsilon\ it$$

در مدل شماره (۴) جهت بررسی فرضیه چهارم تحقیق بایستی ضریب β^3 در رابطه بین مشارکت خانوادگی و مدیریت درآمد واقعی با توجه به نقش تعدیل کنندگی مسئولیت پذیری اجتماعی در سطح خطای پنج درصد معنی دار باشد. تا بتوان در خصوص اثبات فرضیه چهارم ادعا نمود.

متغیرهای تحقیق

متغیرهای وابسته:

۱- مدیریت درآمد واقعی (REM): با پیروی از مطالعات گذشته در مورد دستکاری فعالیت‌های واقعی دستکاری فعالیت‌های واقعی زیر در مدیریت درآمد بررسی می‌شود [۲۸]: دستکاری در هزینه‌های فروش، عمومی و اداری و تشکیلاتی؛ دستکاری در جریان‌های نقدی و اضافه تولید به منظور کاهش بهای تمام شده کالای فروش رفته. سطح غیرعادی هر نوع از دستکاری فعالیت‌های واقعی به عنوان باقیمانده الگوی برآورد مربوط، مورد اندازه‌گیری قرار می‌گیرد. برای شناسایی شرکت‌هایی که به مدیریت درآمد تمایل دارند، سطح غیر عادی سه معیار هزینه‌های اداری، عمومی و فروش، جریان‌های نقدی عملیاتی و هزینه‌های تولید برای هر شرکت و برای هر سال مورد نیاز است. بدین منظور، سه مدل برای برآورد سطح غیرعادی معیارهای فوق (در هر سال و برای هر صنعت به صورت جداگانه) انتخاب شدند. مدل‌های مورد نظر عبارتند از:

الف - مدل برآورد سطح غیرعادی هزینه‌های اداری، عمومی و فروش:

با پیروی از اندرسن و همکاران [۴] برای برآورد سطح غیرعادی هزینه‌های فروش، عمومی و اداری و تشکیلاتی از مدل (۵) استفاده شد:

$$\log \frac{SG\&A_t}{SG\&A_{t-1}} = \alpha_1 + \alpha_2 \log \frac{S_t}{S_{t-1}} + \alpha_3 \log \frac{S_t}{S_{t-1}} \times DS_t + \alpha_4 \log \frac{S_{t-1}}{S_{t-2}} + \alpha_5 \log \frac{S_{t-1}}{S_{t-2}} \times DS_{t-1} + \varepsilon_{it} \quad \text{مدل (۵)}$$

که در مدل (۵) داریم: $SG\&A_t$ = هزینه‌های فروش، عمومی و اداری و تشکیلاتی؛ S_t = فروش‌های خالص؛ DS_t = متغیری مجازی برای فروش‌های در حال کاهش، که مساوی بایک است، اگر $S_{j,t} < S_{j,t-1}$ ؛ یعنی در زمانی که درآمد فروش بین سال‌های t و $t-1$ کاهش می‌یابد، برابر یک و در غیر این صورت صفر است.

ب - مدل برآورد سطح غیر عادی هزینه‌های تولید:

با پیروی از روی چودهری [۲۸] سطح غیرعادی هزینه‌های تولید با به کارگیری مدل (۶) زیر برآورد شد:

$$\frac{Prod_t}{A_{t-1}} = \alpha_1 + \alpha_2 \frac{\alpha_1}{A_{t-1}} + \alpha_3 \frac{S_t}{A_{t-1}} + \alpha_4 \frac{\Delta S_t}{A_{t-1}} + \alpha_5 \frac{\Delta S_{t-1}}{A_{t-1}} + \varepsilon_{it} \quad \text{مدل (۶)}$$

که در مدل (۶): $Prod_t$ = بهای تمام شده کالای فروش رفته + اختلاف موجودی اول و پایان دوره؛ S_t = فروش‌های خالص؛ ΔS_t = فروش‌های سال t منهای فروش‌های سال $t-1$ ؛ A_{t-1} = کل دارایی‌های شرکت در پایان دوره $t-1$ ؛

ج - مدل برآورد سطح غیرعادی جریان‌های نقدی عملیاتی:

با پیروی از روی چودهری [۲۸]، سطح غیرعادی جریان‌های نقدی عملیاتی با به کارگیری مدل (۷) زیر برآورد شد:

$$\frac{CFO_t}{A_{t-1}} = \beta_0 \left(\frac{1}{A_{t-1}} \right) + \beta_1 (MV_t) + \beta_2 (Q_t) + \beta_3 \left(\frac{S_t}{A_{t-1}} \right) + \beta_4 \left(\frac{\Delta S_t}{A_{t-1}} \right) + \varepsilon_t \quad \text{مدل (۷)}$$

^۰ $COGS_{j,t}$

^۱ $\Delta Inventory_{j,t}$

که در این مدل: $CFO_t =$ جریان های نقدی عملیاتی شرکت i در سال t ؛ MV_t : ارزش بازار شرکت؛ باقی مانده مدل فوق نشان دهنده سطح غیر عادی جریان های نقدی عملیاتی است.

۲- مدیریت درآمد مبتنی بر ارقام تعهدی (AEM):

پرکاربردترین روش برای اندازه گیری ارقام تعهدی عادی مدل تعدیل شده جونز [۲۰] است. بدین منظور، نقطه آغاز، از کل ارقام تعهدی خواهد بود که خود به دو بخش اختیاری و غیر اختیاری تفکیک می شود. ارقام تعهدی غیراختیاری؛ که برای محاسبه آن از رابطه (۱) استفاده می کنیم:

$$DA_{it} = TA_{it} - NDA_{it} \quad \text{رابطه (۱)}$$

TA معرف کل ارقام تعهدی γ می باشد؛ که برای محاسبه آن داریم:

وجه نقد حاصل از عملیات - سود عملیاتی = ارقام تعهدی

NDA معرف ارقام تعهدی غیراختیاری δ ؛ که برای محاسبه آن از رابطه (۲) استفاده می کنیم:

$$ABACC_{it} = \beta_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_4 \left(\frac{ROA_{it}}{A_{it-1}} \right) \quad \text{رابطه (۲)}$$

در رابطه (۲): ΔREV_{it} = تغییرات در درآمد شرکت i در سال t ؛ PPE_{it} = خالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات شرکت i در سال t ؛ ROA_{it} = بازده دارایی های شرکت i در سال t ؛ A_{it-1} = مجموع دارایی ها برای شرکت در سال $(t-1)$ ؛ β_{ij} و α_{it} = پارامترهای خاص شرکت i در سال t ؛ که برآورد آن ها برای هر شرکت، با استفاده از مدل زیر و بر مبنای مشاهدات دوره برآورد از ارقام تعهدی صورت می گیرد:

$$TA_{it} = \beta_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_4 \left(\frac{ROA_{it}}{A_{it-1}} \right) + \varepsilon \quad \text{مدل (۸)}$$

از مدل بالا برای محاسبه ضرایب مورد نیاز مدل $(\beta_{ij}$ و $\alpha_{it})$ استفاده می شود. در واقع بعد از محاسبه پارامترهای خاص شرکت و ارقام تعهدی عادی در دوره برآورد، معادله ارقام تعهدی اختیاری برای هر شرکت به شرح زیر خواهد بود:

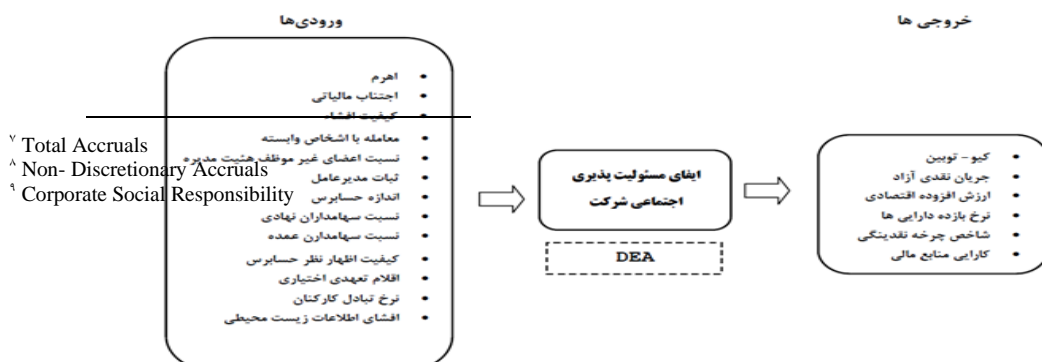
$$DA_{it} = TA_{it} - \left[\beta_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_4 \left(\frac{ROA_{it}}{A_{it-1}} \right) \right] \quad \text{رابطه (۳)}$$

متغیر مستقل:

مشارکت خانوادگی (FamFirm): مشارکت خانوادگی یک متغیر مجازی است اگر شرکت i در سال مالی t دارای مالکیت خانوادگی باشد مقدار آن یک و در غیر این صورت مقدار آن صفر در نظر گرفته می شود.

متغیر تعدیل کننده:

مسئولیت پذیری اجتماعی (CSR): متغیر تعدیل کننده در این تحقیق مسئولیت پذیری اجتماعی است. مقدار محاسبه شده برای ضریب ایفای مسئولیت اجتماعی هر شرکت نیز عددی بین صفر و یک بدست خواهد آمد، حداکثر کارایی برابر یک است و هر چه مقدار بدست آمده کمتر باشد بدان معناست که ایفای مسئولیت اجتماعی شرکت در سطح پایین تری قرار دارد [۲]. در این پژوهش برای محاسبه کارایی شرکت ها به لحاظ ایفای مسئولیت اجتماعی از مدل خروجی محور استفاده می گردد. ورودی ها و خروجی های این مدل به شرح شکل زیر می باشد:

شکل ۱. مدل خروجی محور کارایی شرکت ها به لحاظ ایفای مسئولیت اجتماعی [۲]
 بر اساس ضریب کارایی ایفای مسئولیت اجتماعی شرکت است که بر اساس شاخص هایی در پنج بعد اقتصادی، قانونی، اخلاقی، اجتماعی و محیطی بر اساس روش تحلیل پوششی داده ها به روش پژوهش موسوی و همکاران [۲] به شرح نگاره (۲) محاسبه می گردد.

نگاره ۲. روش اندازه گیری متغیرها		
نوع متغیر	نام متغیر	نحوه محاسبه و اندازه گیری
شاخص های بعد اقتصادی	کیو توبین	مجموع ارزش بازار سهام شرکت و ارزش بدهی ها تقسیم بر دارایی ها
	جریانهای نقدی آزاد	$FCFi,t = (INC_{i,t} - TAX_{i,t} - INTEP_{i,t} - CSDIV_{i,t}) / A_{i,t}$ که در آن FCF جریانهای نقدی آزاد، INC: سود عملیاتی قبل از استهلاک، TAX: کل مالیات پرداختی، INTEP: هزینه بهره پرداختی، CSDIV: سود سهامداران عادی پرداختی و A: بیانگر ارزش دفتری دارایی.
	ارزش افزوده اقتصادی	$EVA = NOPAT - (WACC * Capital)$ NOPAT: سود خالص عملیاتی پس از کسر مالیات، WACC: میانگین موزون هزینه سرمایه، Capital: سرمایه بکارگرفته شده
	نرخ بازده دارایی ها	نسبت سود قبل از بهره و مالیات به کل دارایی ها
	شاخص چرخه نقدینگی	$CCC = Inv + AR - AP$ Inv: میانگین موجودی کالا تقسیم بر بهای تمام شده کالای فروش رفته ضربدر ۳۶۵ AR: میانگین حسابهای دریافتی تقسیم بر فروش خالص ضربدر ۳۶۵ AP: میانگین حسابهای پرداختی تقسیم بر بر بهای تمام شده کالای فروش رفته ضربدر ۳۶۵
شاخص های بعد قانونی	کارایی منابع مالی	$FRE = 1 -$ (درصد تغییرات فروش / درصد تغییرات سود خالص)
	اهرم	نسبت بدهی های بهره دار به کل دارایی ها
	اجتناب مالیاتی	قدر مطلق حاصل تفریق مالیات تشخیصی از مالیات ابرازی تقسیم بر سود یا زیان قبل از کسر مالیات
	کیفیت افشاء	امتیاز افشای هر شرکت توسط سازمان بورس اوراق بهادار تهران
	معامله با اشخاص وابسته	مبلغ معامله با اشخاص وابسته تقسیم بر مجموع بهای تمام شده کالای فروش رفته و فروش شرکت.
	ثبات مدیرعامل	در صورتی که مدیر عامل در طی دو سال گذشته تغییر پیدا کرده باشد، برای متغیر مجازی عدد صفر در غیر این صورت، عدد یک.
	نسبت اعضای غیرموظف	نسبت اعضای غیر وظف به کل اعضای هیات مدیره شرکت
	اندازه حسابرسی	اگر حسابرسی توسط سازمان حسابرسی صورت گرفته باشد عدد یک، در غیر این صورت برای متغیر مجازی عدد صفر منظور شده است.
نسبت سهامداران نهادی	درصد سهام در اختیار بانک ها، بیمه ها، شرکت های سرمایه گذاری، صندوق های بازنشستگی و سرمایه گذاری، هلدینگ ها، سازمان ها و نهادها و شرکتهای دولتی	

افراد و سازمانهایی که بیش از پنج درصد جمع کل سهام شرکت را در اختیار داشته باشند	نسبت سهامداران عمده	
برای تعیین ضریب همبستگی بین متغیر اسمی اظهار نظر حسابرسان (عدد یک برای اظهار نظر مقبول و عدد صفر برای اظهار نظر غیرمقبول) و ارزش بازار از جذر ضریب همبستگی SPSS استفاده شده است. در صورتی اظهار نظر حسابرسان مقبول بوده و جذر ضریب همبستگی اِتا بالاتر از میانگین جذر ضریب همبستگی اِتا برای تمامی مشاهدات باشد برای متغیر مجازی کیفیت اظهار نظر حسابرسان عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر منظور می شود.	کیفیت اظهار نظر حسابرسان	
اقدام تعهدی غیراختیاری؛ که برای محاسبه آن از رابطه زیر استفاده می شود: $NORACC_{it} = TA_{it} - ABACC_{it}$ TA معرف کل اقدام تعهدی ۱۰ می باشد؛ که برای محاسبه آن داریم: وجه نقد حاصل از عملیات - سود عملیاتی = اقدام تعهدی ABACC معرف اقدام تعهدی غیراختیاری ۱۱؛ که برای محاسبه آن از رابطه زیر استفاده می کنیم: $ABACC_{it} = \alpha_{it} \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_{1it} \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_{2it} \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_{3it} \left(\frac{ROA_{it}}{A_{it-1}} \right)$ در رابطه بالا: ΔREV_{it} = تغییرات در درآمد شرکت ا در سال t، PPE_{it} = خالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات شرکت I در سال t، ROA_{it} = بازده دارایی های شرکت I در سال t، A_{it-1} = مجموع دارایی ها برای شرکت در سال (t-1)	اقدام تعهدی	شاخص های بعد اخلاقی
نسبت تغییرات نفقات سال جاری به سال قبل در صورتی که با استفاده از تحلیل محتوایی گزارش سالانه هیئت مدیره شرکت ها، افشای اطلاعات و اقدامات زیست محیطی شامل اقدامات انجام شده در خصوص رعایت قوانین و مقررات حاکم بر تأثیرات زیست محیطی فعالیت شرکت به خصوص در حوزه منابع آب و آلودگی هوا و انتشار آلاینده ها، گزارش وضعیت مصرف انرژی، ایجاد فضای سبز، ایجاد واحد تصفیه خانه و خروج پسماندها و سایر اقدامات زیست محیطی در شرکت صورت پذیرفته شده باشد، برای متغیر مجازی افشای اطلاعات زیست محیطی عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر منظور شده است.	نرخ تبادل کارکنان افشای اطلاعات زیست محیطی	شاخص های ایجاد اجتماعی و محیطی
در صورتی که شرکت موفق به دریافت گواهینامه ایزو شده باشد، برای متغیر مجازی مربوط به ایزو، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر منظور می شود	دریافت گواهینامه ایزو ۱۴۴۴۱	

متغیرهای کنترلی:

نسبت به سال قبل در سال مالی t، LOSS: یک متغیر مجازی است اگر شرکت i در سال مالی t زیانده باشد مقدار آن یک و در غیر این صورت مقدار آن صفر در نظر گرفته می شود. Ageit: لگاریتم طبیعی سن شرکت i در سال مالی t، BIG²it: یک متغیر مجازی است اگر موسسه طرف قرارداد شرکت i در سال مالی t سازمان حسابرسانی باشد مقدار آن یک و در غیر این صورت مقدار آن صفر در نظر گرفته می شود. Industryit: جهت کنترل نوع صنعت است که جهت کنترل

Sizeit: لگاریتم طبیعی جمع ارزش دفتری کل دارایی ها شرکت i در سال مالی t، LEV¹it: ارزش دفتری بدهی ها تقسیم بر جمع ارزش دفتری دارایی ها شرکت i در سال مالی t، MTB¹it: ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت i در سال مالی t، ROA¹it: بازده دارایی ها شرکت i در سال مالی t (نسبت سود خالص قبل از بهره و مالیات به کل ارزش دفتری دارایی ها)، Growth¹it: رشد فروش شرکت i

¹ Total Accruals

¹¹ Non- Discretionary Accruals

صنایع مورد مطالعه در مدل‌های مورد بررسی و در راستای همگن نمودن صنایع انتخابی از بورس اوراق بهادار تهران گروه‌های صنعت موجود در بورس در هفت زیرگروه زیر قرار تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها

داده شدند [۱]. لیست شرکت‌های منتخب در پیوست تحقیق درج شده است.

آمار توصیفی

آمار توصیفی متغیرهای به‌کاررفته در مدل‌های مربوط به آزمون فرضیه در نگاره (۳) ارائه شده است.

نگاره ۳. آمار توصیفی متغیرهای مورد مطالعه								
نام	مقیاس	میانگین	میان	کمترین	بیشترین	انحراف	چولگی	کشیدگی
مدیریت درآمدتهدی	باقیمانده مدل	-۰/۰۲۶	-۰/۰۳۱	-۰/۵۱۵	۱/۱۵۶	۰/۱۵۵	۱/۵۳۵	۹/۷۴۲
مشارکت خانوادگی	مجازی	۰/۰۹۵	۰	۰	۱۰	۰/۲۹۴	۲/۷۵۶	۵/۶۰۸
اندازه شرکت	لگاریتم طبیعی	۱۴/۴۵۵	۱۴/۲۵۹	۱۱/۰۳۵	۱۹/۷۷۳	۱/۴۴۷	۰/۹۴۷	۱/۵۷۷
اهرم مالی	نسبت	۰/۵۹۴	۰/۵۷۶	۰/۰۹۰	۴/۰۰۲	۰/۲۵۹	۳/۸۸۹	۴۱/۰۵۶
فرصت رشد	نسبت	۲/۹۷۲	۲/۳۶۷	۶۴/۶۹۱	۱۲/۵۰۹	۷/۵۰۹	۸/۷۱۵	۱۴۸/۶۶۲
بازده دارایی‌ها	نسبت	۰/۱۲۳	۰/۱۰۳	-۱/۰۶۳	۰/۶۷۴	۰/۱۶۷	-۰/۴۴۹	۴/۷۹۱
رشد فروش	نسبت	۰/۲۱۸	۰/۱۴۴	-۰/۸۲۵	۶/۵۵۵	۰/۴۷۵	۴/۸۰۹	۴۸/۶۱۳
زیانده بودن	مجازی	۰/۱۴۲	۰	۰	۱	۰/۳۴۹	۲/۰۵۲	۲/۲۱۸
سن شرکت	لگاریتم طبیعی	۳/۶۶۳	۳/۷۸۴	۲/۵۶۴	۴/۲۰۴	۰/۳۴۲	-۰/۷۲۸	-۰/۳۲۹
موسسه حسابرسی	مجازی	۰/۲۰۲	۰	۰	۱	۰/۴۰۲	۱/۴۸۰	۰/۱۹۳
مدیریت درآمد واقعی	باقیمانده مدل	-۰/۱۸۴	-۰/۱۷۱	-۲/۹۳۵	۳/۵۳۹	۰/۴۹۲	۰/۲۹۰	۶/۴۲۱
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	رتبه	۷۱/۱۶۸	۷۱	۰	۱۴۳	۴۱/۳۰۹	۰/۰۰۰۳	-۱/۱۹۹

منبع: محاسبات محقق

نتایج ارائه شده در نگاره (۳) نشان می‌دهد که حداقل و حداکثر متغیرها بالاترین و کمترین داده موجود در داده‌های جمع‌آوری شده از سطح شرکت را نشان می‌دهند. منفی بودن چولگی در متغیر بازده دارایی‌ها شرکت با نماد (ROA) به میزان ۰/۴۴۹-، متغیر سن شرکت با نماد (Age) به میزان ۰/۷۲۸- نشان‌دهنده آن است که توزیع نامتقارن با کشیدگی به سمت مقادیر کوچک‌تر (چولگی منفی) دارد. مثبت بودن چولگی در سایر متغیرهای پژوهش نشان‌دهنده آن است که توزیع نامتقارن با کشیدگی به سمت مقادیر بزرگ‌تر (چولگی

مثبت) دارد. منفی بودن ضریب کشیدگی در برخی از متغیرهای پژوهش همچون متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی با نماد (CSR) به میزان ۱/۱۹۹-، متغیر سن شرکت با نماد (Age) به میزان ۰/۳۲۹-، حاکی از آن است که متغیرهای تحقیق کوتاه‌تر از توزیع عادی هستند، بنابراین توزیع بیشتر از توزیع عادی است. ضریب مثبت ضریب کشش در سایر متغیرهای تحقیق حاکی از آن است که متغیرهای تحقیق بالاتر از توزیع عادی جمعیت هستند و بنابراین توزیع کمتر از توزیع عادی است.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

آزمون فرضیه اول پژوهش

نگاره ۴. برآورد مدل رگرسیونی اول با استفاده از روش پانل آثار ثابت با رویکرد تعمیم یافته

$$\beta_0 + AEM + \beta_1 \text{FamFirm} + \beta_2 \text{Size} + \beta_3 \text{Leverage} + \beta_4 \text{MTB} + \beta_5 \text{ROA} + \beta_6 \text{Growth} + \beta_7 \text{Loss} + \beta_8 \text{Age} + \beta_9 \text{Big} + \text{IND} + \text{eit}$$

ردیف	نام متغیر	نماد متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره t	مقدار احتمال
۱	عرض از مبدأ (مقدار ثابت معادله)	(Intercept)	۱/۳۵۲	۰/۵۵۱	۲/۴۵۹	۰/۰۱۴
۲	FamFirm	مشارکت خانوادگی	-۰/۳۷۹	۰/۱۴۰	-۲/۷۱۱	۰/۰۰۶
۳	Size	اندازه شرکت	-۲/۶۲۶	۲/۶۹۲	-۰/۹۷۵	۰/۳۲۹
۴	Leverage	اهرم مالی	-۰/۹۸۳	۰/۱۷۶	-۵/۵۷۰	۰/۰۰۰
۵	MTB	فرصت رشد	۰/۰۰۲	۰/۰۰۴	۰/۵۹۱	۰/۵۵۴
۶	ROA	بازده دارایی‌ها	-۰/۵۵۷	۰/۳۰۸	-۱/۸۰۵	۰/۰۷۰
۷	Growth	رشد فروش	۰/۱۳۱	۰/۰۶۹	-۱/۸۸۳	۰/۰۵۹
۸	Loss	زیانده بودن	-۰/۳۲۰	۰/۱۱۴	-۲/۸۰۰	۰/۰۰۵
۹	Age	سن شرکت	-۰/۰۰۳	۰/۱۰۶	-۰/۰۲۹	۰/۹۷۶
۱۰	Big ϵ	موسسه حسابرسی	۰/۰۴۷	۰/۰۹۲	۰/۵۱۱	۰/۶۰۸
۱۱	صنعت ۲	IND ^{2}	-۰/۱۹۶	۰/۱۵۳	-۱/۲۸۰	۰/۲۰۰
۱۲	صنعت ۳	IND ^{3}	-۰/۳۷۹	۰/۱۴۰	-۲/۷۱۱	۰/۰۰۶
۱۳	صنعت ۴	IND ^{4}	-۰/۳۱۳	۰/۱۲۲	-۲/۵۶۵	۰/۰۱۰
۱۴	صنعت ۵	IND ^{5}	-۰/۳۶۷	۰/۱۳۹	-۲/۶۴۱	۰/۰۰۸
۱۵	صنعت ۶	IND ^{6}	-۰/۳۴۹	۰/۱۳۵	-۲/۵۷۷	۰/۰۰۹
۱۶	صنعت ۷	IND ^{7}	-۰/۴۳۷	۰/۱۴۹	-۲/۹۲۱	۰/۰۰۳

منبع: محاسبات پژوهش‌گر

بر اساس نگاره (۴) نتایج در سطح خطای پنج درصد نشان داد مشارکت خانوادگی با نماد (FamFirm) با ضریب (-۰/۳۷۹) (β_1) با توجه به سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ ($p: ۰/۰۰۶$) رابطه‌ی معنی‌داری با مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی شرکت دارد. با توجه به معنی‌داری لذا فرضیه‌ی صفر با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید واقع شده و فرضیه‌ی اول پژوهش مورد پذیرش واقع می‌گردد.

آزمون فرضیه دوم پژوهش

نموده است. بر اساس مدل تدوین شده جهت آزمون فرضیه دوم در مدل دوم بایستی ضریب موردنظر در رابطه بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته در سطح خطای پنج درصد معنی‌دار باشد. در صورت معنی‌دار بودن ضریب فوق می‌توان در خصوص معنی‌داری فرضیه دوم تحقیق اظهار نظر نمود.

پس از تأیید مدل حداقل مربعات معمولی با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل رگرسیونی دوم با رویکرد تعمیم یافته برآورد شد. نگاره (۵) برآورد رگرسیون مدل موردنظر را ارائه

$\beta^7 \text{ Loss it} + \beta^6 \text{ ROA it} + \beta^5 \text{ Growth it} + \beta^4 \text{ Leverage it} + \beta^3 \text{ MTB it} + \beta^2 \text{ FamFirm it} + \beta^1 \text{ Size it} + \text{it} = \beta^0 + \text{REM}$ $\beta^9 \text{ Big} \text{ it} + \text{IND} + \text{eit} \lambda \square \square \square \square +$						
ردیف	نام متغیر	نماد متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره t	مقدار احتمال
۱	عرض از مبدأ (مقدار ثابت معادله)	(Intercept)	۲/۶۰۳	۰/۴۴۳	۵/۸۶۵	۰/۰۰۰
۲	FamFirm	مشارکت خانوادگی	۱/۳۰۰	۲/۱۵۱	۰/۶۰۴	۰/۵۴۵
۳	Size	اندازه شرکت	-۴/۰۵۷	۱/۰۴۳	-۳/۸۸۹	۰/۰۰۰
۴	Leverage	اهرم مالی	۱/۶۳۴	۲/۲۳۳	۰/۰۷۳	۰/۹۴۱
۵	MTB	فرصت رشد	۲/۵۴۴	۴/۴۶۸	۰/۰۵۶	۰/۹۵۴
۶	ROA	بازده دارایی ها	-۱/۳۱۰	۳/۸۵۶	-۳/۳۹۷	۰/۰۰
۷	Growth	رشد فروش	-۵/۰۲۷	۷/۱۶۶	-۰/۷۰۱	۰/۴۸۳
۸	Loss	زیانده بودن	-۵/۴۷۵	۱/۲۶۴	-۴/۳۳۰	۱/۶۶۶
۹	Age	سن شرکت	-۷/۰۱۹	۴/۸۸۷	-۱/۴۳۶	۰/۱۵۱
۱۰	Big ^۴	موسسه حسابرسی	۳/۸۷۷	۱/۷۰۲	۰/۲۲۷	۰/۸۱۹
۱۱	صنعت ۲	IND ^۲	۰/۰۹۰	۰/۱۰۲	۰/۸۸۵	۰/۳۷۶
۱۲	صنعت ۳	IND ^۳	-۱۲/۰۸۰	۲/۱۴۸	-۵/۶۲۲	۰/۰۰۰
۱۳	صنعت ۴	IND ^۴	۰/۰۴۰	۰/۱۵۵	۰/۲۵۸	۰/۷۹۶
۱۴	صنعت ۵	IND ^۵	-۰/۰۰۱	۰/۰۰۴	۰/۴۴۸	۰/۶۵۴
۱۵	صنعت ۶	IND ^۶	-۲/۳۰۸	۰/۲۶۳	-۸/۷۶۷	۰/۰۰۰
۱۶	صنعت ۷	IND ^۷	۰/۰۵۶	۰/۰۶۵	۰/۸۶۳	۰/۳۸۸

منبع: محاسبات پژوهشگر

بر اساس نگاره (۵) نتایج در سطح خطای پنج درصد نشان داد مشارکت خانوادگی با نماد (FamFirm) با ضریب (۱/۳۰۰:β^۱) با توجه به سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ (p:۰/۵۴۵) رابطه‌ی معنی داری با مدیریت درآمد واقعی شرکت ندارد. با توجه به عدم معنی داری لذا فرضیه‌ی صفر با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید واقع نشده و فرضیه‌ی دوم پژوهش مورد پذیرش واقع نمی‌گردد.

آزمون فرضیه سوم پژوهش

سوم بایستی ضریب موردنظر در رابطه بین برهمکنش متغیرهای مستقل و تعدیل کننده و متغیر وابسته در سطح خطای پنج درصد معنی دار باشد. در صورت معنی دار بودن ضریب فوق می‌توان در خصوص معنی داری فرضیه سوم تحقیق اظهار نظر نمود.

پس از تأیید مدل پانل آثار ثابت با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل رگرسیونی سوم با رویکرد تعمیم یافته برآورد شد. نگاره (۶) برآورد رگرسیون مدل موردنظر را ارائه نموده است. بر اساس مدل تدوین شده جهت آزمون فرضیه سوم در مدل

نگاره ۶. برآورد مدل رگرسیونی سوم با استفاده از روش پانل آثار ثابت با رویکرد تعمیم یافته						
$\beta^7 \text{ ROA it} + \beta^6 \text{ Leverage it} + \beta^5 \text{ MTB it} + \beta^4 \text{ FamFirm} * \text{CSR it} + \beta^3 \text{ Size it} + \beta^2 \text{ CSR it} + \beta^1 \text{ FamFirm it} + \text{it} = \beta^0 + \text{AEM}$ $\beta^9 \text{ Big} \text{ it} + \text{IND} + \text{eit} \beta^9 \text{ Loss it} + \beta^1 \text{ Age it} + \text{Growth it} +$						
ردیف	نام متغیر	نماد متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره t	مقدار احتمال
۱	عرض از مبدأ (مقدار ثابت معادله)	(Intercept)	۱/۵۰۹	۰/۴۹۳	۳/۰۵۷	۰/۰۰۲
۲	FamFirm	مشارکت خانوادگی	-۰/۰۰۲	۰/۱۸۱	-۰/۰۱۲	۰/۹۹۰
۳	CSR	مسئولیت پذیری اجتماعی	۰/۰۳۳	۰/۰۸۳	۰/۴۰۲	۰/۶۸۸
۴	FamFirm * CSR	مسئولیت پذیری اجتماعی * مشارکت خانوادگی	-۰/۰۵۸	۰/۳۰۷	-۰/۱۹۱	۰/۸۴۸
۵	Size	اندازه شرکت	-۳/۱۰۱	۲/۴۱۱	-۱/۲۸۶	۰/۱۹۸
۶	Leverage	اهرم مالی	-۱/۰۹۶	۰/۱۷۰	-۶/۴۳۷	۰/۰۰۰
۷	MTB	فرصت رشد	۰/۰۰۲	۰/۰۰۴	۰/۴۶۷	۰/۶۴۰
۸	ROA	بازده دارایی ها	-۰/۸۱۶	۰/۲۹۷	-۲/۷۴۴	۰/۰۰۶
۹	Growth	رشد فروش	۰/۱۶۱	۰/۰۷۰	۲/۲۸۷	۰/۰۲۲
۱۰	Loss	زیانده بودن	-۰/۲۹۹	۰/۱۱۴	-۲/۶۱۹	۰/۰۰۸

۰/۹۶۹	-۰/۰۳۹	۰/۰۹۳	-۰/۰۰۳	سن شرکت	Age	۱۱
۰/۵۲۳	۰/۶۳۸	۰/۰۸۵	۰/۰۵۴	موسسه حسابرسی	Big ^۴	۱۲
۰/۰۹۸	-۱/۶۵۵	۰/۱۳۵	-۰/۲۲۳	IND ^۲	صنعت ۲	۱۳
۰/۰۰۰	-۳/۳۹۵	۰/۱۲۴	-۰/۷۲۳	IND ^۳	صنعت ۳	۱۴
۰/۰۰۲	-۳/۰۵۱	۰/۱۰۷	-۰/۳۲۸	IND ^۴	صنعت ۴	۱۵
۰/۰۰۲	-۳/۰۷۰	۰/۱۲۲	-۰/۳۷۴	IND ^۵	صنعت ۵	۱۶
۰/۰۰۱	-۰/۱۴۶	۰/۱۱۸	-۰/۳۷۴	IND ^۶	صنعت ۶	۱۷
۰/۰۰۰	-۳/۴۴۴	۰/۱۳۱	-۰/۴۵۳	IND ^۷	صنعت ۷	۱۸

منبع: محاسبات پژوهشگر

بر اساس نگاره (۶) نتایج در سطح خطای پنج درصد نشان داد برهمکنش مشارکت خانوادگی و مسئولیت پذیری اجتماعی با نماد (FamFirm * CSR) با ضریب (β^۱: -۰/۰۵۸) با توجه به سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ (p: ۰/۸۴۸) رابطه‌ی معنی داری با مدیریت درآمد مبتنی بر اقدام تعهدی شرکت ندارد. با توجه به عدم معنی داری لذا فرضیه‌ی صفر با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید واقع نشده و فرضیه‌ی سوم پژوهش مورد پذیرش واقع نمی‌گردد.

آزمون فرضیه چهارم پژوهش

فرضیه چهارم در مدل چهارم بایستی ضریب مورد نظر در رابطه بین برهمکنش متغیرهای مستقل و تعدیل کننده و متغیر وابسته در سطح خطای پنج درصد معنی دار باشد. در صورت معنی دار بودن ضریب فوق می‌توان در خصوص معنی داری فرضیه چهارم تحقیق اظهار نظر نمود.

پس از تأیید مدل حداقل مربعات معمولی با توجه به آزمون‌های انجام شده، مدل رگرسیونی چهارم با رویکرد تعمیم یافته برآورد شد. نگاره (۷) برآورد رگرسیون مدل مورد نظر را ارائه نموده است. بر اساس مدل تدوین شده جهت آزمون

نگاره ۷. برآورد مدل رگرسیونی چهارم با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی با رویکرد تعمیم یافته

$REM\ it = \beta^0 + \beta^1\ FamFirm\ it + \beta^2\ CSR\ it + \beta^3\ FamFirm * CSR\ it + \beta^4\ Size\ it + \beta^5\ Leverage\ it + \beta^6\ MTB\ it + \beta^7\ ROA\ it + \beta^8\ Growth\ it + \beta^9\ Loss\ it + \beta^{10}\ Age\ it + \beta^{11}\ Big^4\ it + IND + \epsilon\ it$						
ردیف	نام متغیر	نماد متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره‌ی t	مقدار احتمال
۱	عرض از مبدأ (مقدار ثابت معادله)	(Intercept)	۲/۶۵۴	۰/۴۴۶	۵/۹۴۶	۰/۰۰۰
۲	FamFirm	مشارکت خانوادگی	۰/۱۶۴	۰/۱۶۶	۰/۹۸۶	۰/۳۲۴
۳	CSR	مسئولیت پذیری اجتماعی	-۰/۰۹۱	۰/۰۷۷	-۱/۱۸۲	۰/۲۳۸
۴	FamFirm * CSR	مسئولیت پذیری اجتماعی * مشارکت خانوادگی	-۰/۲۲۶	۰/۲۸۷	-۰/۷۸۶	۰/۴۳۲
۵	Size	اندازه شرکت	۱۱/۸۷۴	۲/۱۵۳	-۵/۵۱۵	۰/۰۰۰
۶	Leverage	اهرم مالی	۰/۰۵۱	۰/۱۵۵	۰/۳۳۲	۰/۷۴۰
۷	MTB	فرصت رشد	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۴	-۰/۴۹۲	۰/۶۲۳
۸	ROA	بازده دارایی ها	-۲/۳۳۶	۰/۲۶۴	-۸/۸۴۸	۰/۰۰۰
۹	Growth	رشد فروش	۰/۰۵۳	۰/۰۶۵	۰/۸۱۰	۰/۴۱۸
۱۰	Loss	زیانده بودن	-۰/۴۵۸	۰/۱۰۵	-۴/۳۳۵	۰/۰۰۰
۱۱	Age	سن شرکت	-۰/۱۵۴	۰/۰۸۴	-۱/۸۴۱	۰/۰۶۶
۱۲	Big ^۴	موسسه حسابرسی	۰/۰۵۳	۰/۰۷۹	۰/۶۷۴	۰/۵۰۰

۱۳	صنعت ۲	IND ^۲	۲/۸۲۵	۳/۰۴۳	۰/۹۲۸	۰/۳۵۳
۱۴	صنعت ۳	IND ^۳	-۱/۵۸۳	۹/۷۴۹	-۱/۶۲۴	۰/۱۰۴
۱۵	صنعت ۴	IND ^۴	-۲/۳۵۳	۳/۴۰۳	-۰/۶۹۱	۰/۴۸۹
۱۶	صنعت ۵	IND ^۵	-۴/۰۹۲	۱/۰۴۲	-۳/۹۲۷	۰/۰۰۰
۱۷	صنعت ۶	IND ^۶	۱/۶۶۵	۲/۲۳۰	۰/۰۷۴	۰/۹۴۰
۱۸	صنعت ۷	IND ^۷	۲/۸۵۵	۴/۴۶۴	۰/۰۶۴	۰/۹۴۹
منبع: محاسبات پژوهشگر						

بر اساس نگاره (۷) نتایج در سطح خطای پنج درصد نشان داد برهمکنش مشارکت خانوادگی و مسئولیت پذیری اجتماعی با نماد (FamFirm * CSR) با ضریب (β^۱ = ۰/۲۲۶) با توجه به سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ (p: ۰/۴۳۲) رابطه‌ی معنی داری با مدیریت درآمد واقعی شرکت ندارد. با توجه به عدم معنی داری لذا فرضیه‌ی صفر با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید واقع نشده و فرضیه‌ی چهارم پژوهش مورد پذیرش واقع نمی‌گردد.

تفسیر نتایج تحقیق

تفسیر فرضیه اول

در خصوص فرضیه دوم پژوهش بر اساس ادبیات نظری موجود می‌توان ادعا نمود تحقیقات قبلی به طور گسترده‌ای به موضوعات بین مالکان و مدیران [۱۹] و موضوعات بین اکثریت و اقلیت سهامداران پرداخته اند [۲۵]. بسیاری از مطالعات موضوعات مربوط به مدیریت درآمد را بررسی کرده اند (لین و شن، ۲۰۱۵). برای شرکت های خانوادگی، اختلاف بین مالکان خانوادگی و سهامداران اقلیت در چارچوب مقوله اکثریت-اقلیت سهامداران بررسی شده است [۳۰]. با توجه به ثروت اجتماعی عاطفی و ملاحظات شهرتی، صاحبان خانوادگی انگیزه دارند تا اطلاعات حسابداری مالی را با حسن نیت گزارش دهند و از این طریق، منافع خود را با سهامداران اقلیت تغییر دهند. این اثر به اصطلاح هم ترازی نامیده می‌شود [۳۰].

با استفاده از نمونه‌ای از شرکت‌ها در دوره ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰، بررسی شد که چگونه مشارکت خانواده در مالکیت و یا مدیریت یک شرکت بر فعالیت های درآمدی آن تاثیر می‌گذارد. همچنین در این پژوهش نشان داد شد که مالکیت خانواده و مسئولیت پذیری اجتماعی چگونه بر مدیریت سود تاثیر می‌گذارد. یافته‌ها نشان می‌دهد که شرکت‌هایی با مشارکت خانواده، ابتکارات اجتماعی و نگرانی‌های اجتماعی کمتری دارند. از نظر مدیریت درآمد، شواهد تجربی نشان می‌دهد شرکت‌هایی با مشارکت خانوادگی، کمتر احتمال دارد که به مدیریت اقلام تعهدی روی آورند. با این حال، رابطه معنی داری در بین شرکت‌هایی با مشارکت خانوادگی و مدیریت اقلام واقعی درآمد حاصل نشد. بنابراین، نتیجه می‌توان گرفت که مشارکت خانواده کانال مهمی است که بر مدیریت درآمد تاثیر گذار است. یکی از فرصت‌های موجود برای تحقیقات آینده، تمرکز بر روی شرکت‌های غیر خانوادگی با سرمایه نسبتاً پایین در بازار است. از آنجا که شرکت‌کنندگان در بازار (به عنوان مثال، تحلیلگران، سرمایه‌گذاران و قانون‌گذاران) شرکت‌های خانوادگی را به میزان بیشتری بررسی می‌کنند، لذا شرکت‌های غیر خانوادگی ممکن است مسئولیت‌پذیری اجتماعی و رفتارهای مدیریت کیفیت درآمد متفاوتی داشته باشد.

تفسیر فرضیه دوم

پس از معرفی مدل‌های جونز و روچاودیوری [۲۰، ۲۸]، مدیریت درآمد به عنوان یک ویژگی مهم در کیفیت گزارشگری مالی شناخته شده است (لین و شن، ۲۰۱۵). مطالعات مربوطه، دو نوع اصلی مدیریت درآمد را در نظر می‌گیرند: مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت درآمد واقعی. در این راستا، مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی فقط روش‌های حسابداری را برای معاملات معین تغییر می‌دهد و فقط بر زمان شناسایی سود تأثیر می‌گذارد. در طولانی مدت، مدیریت درآمد مبتنی بر اقلام تعهدی هیچ تأثیری در کل درآمد ندارد و بنابراین باید به طور عمده بر ارزش غیر مستقیم از طریق هزینه سرمایه یا ریسک تأثیر بگذارد. در مقابل، مدیریت درآمد واقعی معاملات واقعی را تغییر می‌دهد، که در طولانی مدت، یکسری پیامدهای غیراخلاقی تجاری به همراه دارد. کوهن و همکاران [۱۰]، از

آنجایی که مدیریت درآمد واقعی شناسایی نشده به گونه ای غیرمستقیم و مستقیماً بر ثروت اجتماعی عاطفی تأثیر نمی گذارد، مدیریت درآمد واقعی باید برای خانواده و افراد غیر خانواده نیز مضر باشد، و بنابراین ممکن است هیچ تفاوتی بین میزان حضور افراد خانواده و غیر خانواده در مدیریت درآمد واقعی وجود نداشته باشد. با استفاده از نمونه دوره قبل از قانون ساکس، وانگ [۳۰].

تفسیر فرضیه سوم و چهارم

در خصوص فرضیه سوم و چهارم پژوهش بر اساس ادبیات نظری موجود می توان ادعا نمود مطالعات نسبتاً کمی ارتباط تجربی بین عملکرد مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد را آزمایش کرده اند [۲۴]. استدلال اخلاق محوری نشان می دهد که مدیران شرکت هایی با مسئولیت اجتماعی این انگیزه را دارند تا تصمیم گیری های عملیاتی را اتخاذ کنند و بنابراین مدیریت درآمد را محدود سازند. این استدلال، سازگار با نظریه های اخلاقی، سیاسی و یکپارچه سازی مسئولیت پذیری اجتماعی است [۱۵]. با این حال، این استدلال نشان می دهد که مدیران بطور فرصت طلبانه از فعالیتهای مسئولیت پذیری اجتماعی برای پوشش دادن اطلاعات منفی شرکتها استفاده می کنند. در این حالت، مدیران شرکت هایی با مسئولیت های اجتماعی، به احتمال زیاد به مدیریت سود روی می آورند، که مطابق با تئوری های ابزار محوری است [۲۳]. با این حال، هانگ و اندرسون و کیم و همکاران [۱۴، ۱۸] نتیجه گرفتند که شرکت هایی با مسئولیت های اجتماعی کمتر به مدیریت درآمد روی می آورند، که این امر از استدلال اخلاقی پشتیبانی می کند. مطالعه حاضر بر تأثیر مشارکت خانواده بر مدیریت درآمد چه مستقیم و چه از طریق مسئولیت پذیری اجتماعی تمرکز دارد. اگرچه مشارکت خانواده یک عامل برونزا است، فعالیت های مسئولیت پذیری اجتماعی درون زا هستند. ما انتظار داریم که فعالیت مسئولیت پذیری اجتماعی تا حدی بواسطه مشارکت خانوادگی تحت تأثیر قرار گیرد. با توجه به این مسئله درون زایی، ما استدلال می کنیم که اگرچه مشارکت خانوادگی در یک تجارت بر مدیریت درآمد تأثیر می گذارد، ولیکن فعالیت های مسئولیت پذیری اجتماعی ممکن است تأثیری داشته باشد یا نداشته باشد. مطالعات نشان می دهند که ارتباط بین فعالیت های مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد یک سؤال بی پاسخ است (محققان، ۲۰۰۸). با این حال، ثروت اجتماعی عاطفی می تواند به عنوان اصلی ترین عامل افزایش فعالیت

مسئولیت پذیری اجتماعی و کاهش مدیریت درآمد مبتنی بر اقدام تعهدی در نظر گرفته شود. به عبارت دیگر، چنانچه ثروت اجتماعی عاطفی عامل اصلی تأثیرگذار بر رابطه بین مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد مبتنی بر اقدام تعهدی باشد، پس برای کنترل مشارکت خانواده باید رابطه بین عملکرد مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد مبتنی بر اقدام تعهدی را از بین ببرد. به طور مشابه، اگر مدیریت درآمد واقعی وسیله ای برای استخراج مزایای کنترل خصوصی برای شرکت های خانوادگی باشد، آنگاه در نظر گرفتن مشارکت خانوادگی نیز باید رابطه بین عملکرد مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت درآمد واقعی را از بین ببرد.

پیشنهادهای کاربردی این تحقیق در راستای فرضیه تبیین و آزمون شده به شرح زیر می باشند:

بر اساس نتایج حاصل پیشنهاد می شود مکانیسم مالکیت خانوادگی باید در یک ساختار کارآمد طراحی شود تا مشکلات سازمانی به حداقل برسد. براساس یافته های تجربی این پژوهش، بنگاهها برای ایجاد تصمیم گیری کارآمد باید تعداد روابط خانوادگی حاکم بر اعضای هیات مدیره را سازماندهی و قانونمند کنند این امر منجر به کاهش مدیریت اقدام تعهدی در شرکت ها خواهد شد.

با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاد می شود، مسئولیت اجتماعی شرکت ها می تواند به عنوان مفهومی در نظر گرفته شود که به موجب آن سازمان ها بر منافع ذینفعانشان از طریق الزامات قانونی، تاکید داشته باشند. با داشتن الزامات قانونی و افزایش الزامی اطلاعات مالی در خصوص مسئولیت اجتماعی شرکت ها و سازمان ها، بتوان به عنوان ساز و کارهای موثر جهت گسترش روابط بین واحد تجاری و ذینفعانشان تلاش نمود.

منابع تحقیق

۱. شعری، صابر؛ حمیدی، الهام. (۱۳۹۱). شناسایی انگیزه های معاملات با اشخاص وابسته. پژوهش های تجربی حسابداری. doi: ۴۹-۶۴. ۲(۴)، ۱۰.۲۲۰۵۱/۰۰۰۰۰.۲۰۱۴.۵۶۲
۲. موسوی، سیداحمد؛ رضایی، فرزین. و شاه ویسی، فرهاد. (۱۳۹۶). تبیین ایفای مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتها و تأثیر آن بر خصوصیات

- Academy of Management Journal, ۵۵(۴), ۹۷۶-۹۹۷.
۹. Chua, J. H., Chrisman, J. J., & Sharma, P. (۱۹۹۹). Defining the family business by behavior. *Entrepreneurship Theory and Practice*, ۲۳(۴), ۱۹-۳۹.
۱۰. Cohen, D. A., Dey, A., & Lys, T. (۲۰۰۸). Real and accrual-based earnings management in the pre- and post-Sarbanes-Oxley periods. *The Accounting Review*, ۸۳(۳), ۷۵۷-۷۸۷.
۱۱. Déniz, M., & Suárez, M. (۲۰۰۵). Corporate social responsibility and family business in Spain. *Journal of Business Ethics*, ۵۶(۱), ۲۷-۴۱.
۱۲. Dyer, G., & Whetten, D. (۲۰۰۶). Family firms and social responsibility: Preliminary evidence from the S&P ۵۰۰. *Entrepreneurship Theory and Practice*, ۳۰(۶), ۷۸۵-۸۰۲.
۱۳. Eng, L.L., Fang, H., Tian, X., Yu, T.R., & Zhang, H. (۲۰۱۹). Financial crisis and real earnings management in family firms: A comparison between China and the United States, (۲۰۱۹). *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, ۵۹, ۱۸۴-۲۰۱, <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2018.12.008>.
۱۴. Ghaleb, B.A.A., Kamardin, H., & Tabash, M.I. (۲۰۲۰). Family ownership concentration and real earnings management: Empirical evidence from an emerging market, *Cogent Economics & Finance*, ۸:۱, DOI: 10.1080/23311975.2020.1806669
- کیفی اطلاعات مالی. حسابداری مدیریت، ۱۰(۳۳)، ۸۹-۱۰۸.
۳. Alhebri, A.A., & Al-Duais. S.D., & Ntim, C.G. (۲۰۲۰). Family businesses restrict accrual and real earnings management: Case study in Saudi Arabia, *Cogent Business & Management*, ۷(۱), DOI: 10.1080/23311975.2020.1806669
۴. Anderson, Ronald C. and Reeb David, M. (۲۰۰۳). Founding-Family Ownership and Firm Performance: Evidence from S&P ۵۰۰. *The Journal of Finance*, LVIII (۳): ۱۳۰۱-۱۳۲۸.
۵. Bansal, M. (۲۰۲۱). Board independence and earnings management: influence of family business generation. *Journal of Asia Business Studies*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JABS-07-2020-0280>
۶. Bowen, H. R. (۱۹۵۳). *Social responsibilities of the businessman*. New York: Harper & Row.
۷. Chih, G., Shen, C., & Kang, F. (۲۰۰۸). Corporate social responsibility, investor protection, and earnings management: Some international evidence. *Journal of Business Ethics*, ۷۹(۱), ۱۷۹-۱۹۸.
۸. Chrisman, J. J., & Patel, P. C. (۲۰۱۲). Variations in R&D investments of family and nonfamily firms: Behavioral agency and myopic loss aversion perspectives.

- associated with corporate social responsibility? The Accounting Review, ۸۷(۳), ۷۶۱-۷۹۶.
۲۲. Liu, M., Shi, Y., Wilson, C., Wu, Z. (۲۰۱۷). Does family involvement explain why corporate social responsibility affects earnings management?, Journal of Business Research, ۷۵, ۸-۱۶.
۲۳. Mc Williams, A and Siegel, D. (۲۰۰۱). CSR :a theory of the firm perspective. The academy management review, vol.۲۶, No. ۱, pp.۱۱.
۲۴. Martinex-Ferrero, J., Banerjee, S., & Garcia-Sanchez, I. M. (۲۰۱۶). Corporate social responsibility as a strategic shield against costs of earningsmanagement practices. Journal of Business Ethics, ۱۳۳(۲), ۳۰۵-۳۲۴.
۲۵. Morck, R., Shleifer, A., & Vishny, R. (۱۹۸۹). Alternative mechanisms of corporate control. The American Economic Review, ۷۹(۴), ۸۴۲-۸۵۲.
۲۶. Putra, A.A., Mela, N.F. and Putra, F. (۲۰۲۱). Managerial ability and real earnings management in family firms. Corporate Governance, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
<https://doi.org/10.1108/CG-02-2021-0083>
۲۷. Rosenblatt, P. C., De Mik, L., Anderson, R. M., & Johnson, P. A. (۱۹۸۵). The family in business. San Francisco: Jossey-Bass.
- ۱۰.۱۰۸۰/۲۳۳۲۲۰۳۹.۲۰۲۰.۱۷۵۱۴
۸۸.
۱۵. Garriga, Elisabet; Mele, Domenec. (۲۰۰۴). Corporate Social Responsibility Theories: Mapping the Territory. Journal of Business Ethics ۵۳: ۵۱-۷۱.
۱۶. Gómez-Mejia, L. R., Curz, C., Berrone, P., & De Castro, J. (۲۰۱۱). The bind that ties: Socioemotional wealth preservation in family firms. Academy of Management Annals, ۵(۱), ۶۵۳-۷۰۷.
۱۷. Gómez-Mejia, L. R., Haynes, K. T., Núñez-Nickel, M., Jacobson, K. J. L., & Moyano-Fuentes, J. (۲۰۰۷). Socioemotional wealth and business risks in family-controlled firms: Evidence from Spanish olive oil mills. Administrative Science Quarterly, ۵۲(۱), ۱۰۶-۱۳۷.
۱۸. Hong, Y. & Anderson, M. (۲۰۱۱), "The Relationship between Corporate Social Responsibility and Earnings Management: An Exploratory Study", Journal of Business Ethics. ۱۰۴(۴), PP. ۴۶۱-۴۷۱.
۱۹. Jensen, M., & Meckling, W. (۱۹۷۶). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. Journal of Financial Economics, ۳(۴), ۳۰۵-۳۶۰.
۲۰. Jones, J. (۱۹۹۱). Earnings Management during Import Relief Investigations. Journal of Accounting Research, ۲۹, ۱۹۳-۲۲۸.
۲۱. Kim, Y., Park, M. S., & Wier, B. (۲۰۱۲). Is earnings quality

۲۸. Roychowdhury, S. (۲۰۰۶). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, ۴۲ (۳), ۳۳۵-۳۷۰.
۲۹. Scholtens, B., and F.-C. Kang. (۲۰۱۳). Corporate Social Responsibility and Earnings Management: Evidence from Asian Economies. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management* ۲۰ (۲): ۹۵-۱۱۲.
۳۰. Wang, D. (۲۰۰۶). Founding family ownership and earnings quality. *Journal of Accounting Research*, ۴۴(۳), ۶۱۹-۶۵۶.
۳۱. Wang, D. H. -M., Chen, P. -H., Yu, T. H. -K., & Hsiao, C. -Y. (۲۰۱۵). The effects of corporate social responsibility on brand equity and firm performance. *Journal of Business Research*, ۶۸, ۲۲۳۲-۲۲۳۶.
۳۲. Zang, A. Y. (۲۰۱۲). Evidence on the trade-off between real activities manipulation and accrual-based earnings management. *The Accounting Review*, ۸۷(۲), ۶۷۵-۷۰۳.
۳۳. Zellweger, T. M., Kellermanns, F. W., Chrisman, J. J., & Chua, J. H. (۲۰۱۲). Family control and family firm valuation by family CEOs: The importance of intentions for transgenerational control. *Organization Science*, ۲۳(۳), ۸۵۱-۸۶۸.